

Vakitten tasarruf için aralarda yanıtlıyorum, sevgiler,

b.

(çok geç kaldı, özür dilerim, ama inanın ki sizden önce başvurmuş bir sürü metin olduğu gibi bekliyor. Sevgiler, b.o.)

1. Kısaca biyografinizi ve uygun görürseniz bir fotoğrafınızı göndermenizi rica edeceğim.

Kısa olarak şunu verebilirim; daha uzununu ve foto için www.baskinoran.com

1945 İzmir doğumlu. Saint Joseph ve İzmir Atatürk Lisesinden sonra ABD'de bir yıl (1963-64) AFS burslusu olarak okudu. 1964'te girdiği AÜ Siyasal Bilgiler Fakültesinden 1968'de mezun oldu. Aynı fakültede uluslararası ilişkiler asistanı olarak 1974'te doktorasını bitirdi. Bir yıl Cenevre'de uluslararası azınlıklar üzerine doktora sonrası çalışma yaptı (1974-75).

6 Kasım 1982'de YÖK, davayı kazanması üzerine 1983'te de Sıkıyönetim tarafından görevden atıldı. Danıştay Genel Kurulunun kararıyla Ekim 1990'da SBF'deki görevine döndü. 1991'de doçent, 1997'de profesör oldu. 2004'te "Azınlık Hakları ve Kültürel Haklar Raporu"nu yazdı. 2007'de Bağımsız Sol Aday olarak seçimlere katıldı. 2008'de Ermenilerden Özür Diliyoruz metninin, 2009'da da Genelkurmay Başkanına Suç Duyurusu'nun başlatıcılarından biriydi.

SBF'de Uluslararası İlişkiler anabilim dalı başkanlığından 2006'da kendi isteğiyle emekli oldu. Haftalık *Agos*'ta ve *Radikal İki*'de sürekli yazıyor. Temel konuları: milliyetçilik ve azınlıklar, Türk dış politikası, din-devlet ilişkileri.

2. Ermeni Soykırımını ile ilgilenmeniz ve Türkiye'de resmi tezle mücadele etmeye karar vermeniz, neden ve nasıl oldu?

Gayrimüslimlerin ve Kürtlerin sorunlarıyla nasıl ilgilenmeye başladığıma ilişkin uzunca bir yazı ektedir. Son çıkardığım "Türkiyeli Kürtler Üzerine Yazılar"ın önsözüdür. (bu yazı için, sitemdeki ilgili kitaba bkz.)

3. Bugün Türkiye'nin en önemli sorunu sizce nedir?

Tabii ki Kürt meselesidir. Hem iç, hem dış politika sorunu. Fakat Ermeni diasporasının tek bir sorunu var. Bu nedenle de Türkiye'nin en önemli sorununun Ermeni sorunu olduğunu düşünebilir. Öyle değil maalesef. Keşke öyle olsaydı. Kürt, İslam, Ermeni, Kıbrıs sorunları var. Bunların ortak paydası şu ki,

1915'ten beri halledilmemiş, hep halının altına süpürülmüş pislikler, hep dolaplara doldurulmuş cesetler. Şimdi bunlar Zombi misali üzerimize üzerimize geliyor ve ödümüz kopuyor. Reforma direnmemizin esas sebebi bu. Ama, korkunun ecele faydası yok ki.

4. Türkiye'de demokratikleşme ve ifade özgürlüğü nasıl ve ne oranda yaşanıyor. Ne tür gelişmeler bekliyorsunuz?

Şu anda bir fotoğraf çekerseniz fazla iyi çıkmaz. Ama benim yaptığım gibi 60 yıllık bir filmi izlerseniz, Türkiye inanılmaz bir değişme, ilerleme, iyileşme içinde.

Bundan sonra Kürt sorununda kan akıtmanın durmasını, ondan sonra da Kürtlerin insan haklarının verilmesini bekliyorum. Ermeni sorununda, devletin özür dilemesinin daha bir süre alacağını biliyorum. Onun arkasından da, mallarına gayrimeşru olarak el koyulanlara tazminat verilmesinin gerekli olduğunu düşünüyorum.

5. Türkiye'de 90'lardan sonra oluşan yeni, entelektüel ve kamusal alanda da etkin olan kesimin, devlet siyaseti üzerindeki etkisi sizce nedir?

Direk olarak değil ama zaman içinde ve dolaylı olarak ciddi bir etkisi var. AKP bu çevrenin desteği olmadan, özellikle de, bu çevrenin düşmanlığını çekerse yaşayamaz. Çünkü zaten Kemalist devlet tarafından kuşatılmış vaziyette. Fakat AKP iki ileri bir geri adım atıyor. Hem kasaba kökenli olması yüzünden demokrasiyi içselleştirebilmiş değil, hem de bir partiden çok bir partiler koalisyonu. Fakat AKP'liler zenginleşiyor: Yeşil Sermaye, Anadolu Sermayesi, Anadolu Kaplanları, vs. Zenginleşmek demek, bir-iki kuşak sonra burjuvalaşmak demektir. Köylülükten uzaklaşmak demektir. Liberalleşmek demektir. Bunu bekliyoruz. Fakat türban vs. sorunlar bu doğal süreci yavaşlatıyor.

6. Hrant Dink'in öldürülmesi ve dava süreci, sürdürdüğünüz adalet mücadelesini nasıl etkilemekte?

Hrant, ölümüyle, hayatta olduğundan daha etkili oldu. Sözlerinden çok, ölümü Türkiye'yi sarstı. O artık bir tür "aziz"dir. Hepimizi aydınlatan bir laik aziz.

7. 19 Ocak ve sonrasındaki bu sivil tepki, Türkiye'de ilk defa yaşanan bir kırılmayı temsil ediyor. Bunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Biz cenazenin ardından "Hepimiz Ermeniyiz, Hepimiz Hrant'ız" diye yürüyünce, bazı stadlarda "Hepimiz Samast'ız" diye pankart açanlar oldu, tepki olarak. Ama bunlar çok zayıf kaldı. Hrant şimdi bir "yeniden okuma"ya tabi tutuluyor. Hakkında kitaplar yazılıyor. Ermeni hakları ve bütün ezilmiş-dışlanmışların hakları için yaptıkları teker teker anlatılıyor. Duruşmanın çok rezilce sürmesi de onun bir efsane olmasına katkıda bulunuyor; diyalektik budur işte.

Ermeni meselesi, Türkiye'nin en büyük tabusu. Biz en büyük tabuya saldırabilince, daha küçük olan diğer tabulara saldırmak artık bir çocuk oyuncağı haline geliyor. Hrant buna en büyük katkısı yaptı. Yaşamıyla ve ölümüyle.

Şimdi, Hrant'ı vuran sefili kurtarmaya çalışıyor Derin Devlet. Aslında o hiç önemli değil. Arkasındakiler önemli. Onlar da Ergenekon'da yargılanıyor.

8. Ermenistan'da ve diasporada yaşayan Ermeniler Türkiye'deki resmi söylemin İttihadçılığın devamı olduğunu düşünüyor. Türkiye'de de milliyetçi kesimler bu ifadeleri kullanmaktan çekinmiyor. Bu durum, entelektüellere nasıl bir sorumluluk yüklüyor?

Bu tespitiniz tamamen doğrudur. İttihatçı söylemden kurtulamadık. Zaten, bütün mücadelemiz bundan kurtulmak için. Her saniye bunu teşhir ediyoruz. Bizim işlevimiz bu. Her an, mesela Hrant'ın katlinin, 1915'in ve onu yaratan zihniyetin devamından ibaret olduğunu söylüyoruz. Bunlar havaya karışıp kaybolmuyor. Bir imza kampanyası yaptık, önceden imkansız gibi görünüyordu, ilk 24 saat içinde 5000 kişi imzaladı. Bütün risklerine rağmen. Genelkurmay'ın ve Başbakan'ın karşı çıkmasına rağmen. Ölüm tehditleri dört bir yandan yağdığı halde.

9. Gerek İttihadçılar gerekse Kemalist Türkiye, Türk ulus devletinin inşası için gereken herşey yapmakta. Sizce Türk ulusunun inşası bugün hangi aşamada? Gerçekleşti mi ulus – devlet ideali? Cevabınız evet ise neden, hayır ise neden?

Türk ulus-devleti tarihe karışma aşamasında. Ulus-devletin tanımı şudur: Ulusunu tek bir etnik-dinsel bütünden ibaret sayan ve bunu sağlamak için asimilasyon ve/veya etnik temizlik uygulayan devlet türü. Bu devlet türü artık tarihe devrediliyor. Yerini demokratik devlete bırakıyor. Çünkü azınlık/grup bilinci ortaya çıktıktan sonra asimilasyon imkansızdır ve hatta tersine etki yaratır.

Bir de şunu söyleyeyim: "Ulusal Ekonomik Pazar"ın kurulması azınlık bilincinin ortaya çıkmasından önceyse, asimilasyon mümkündür. Ama sonraysa, asimilasyon imkansızdır. Kürt bilinci en geç 1960'larda ortaya çıktı, ulusal ekonomik pazar 1980'lerden sonra kuruldu. Bundan sonra asimilasyon yapmak isterseniz, ki ulus-devlet bundan ibarettir, Kürt bilincini sertleştirmekten başka hiçbir işe yaramaz.

Ulus-devletin demokratik devlete dönüşmekte olduğuna ilişkin tablo şudur (bütün bu anlattıklarım benim İletişim'den çıkan Türkiye'de Azınlıklar kitabındandır):

Osmanlı'dan 1930'lara, 1930'lardan 2000'lere Geçiş

Bugünkü esas kavga Türk-Kürt, Sünni-Alevi, İlerici-Gerici, vs. arasında değil.
Kesinlikle, iki çağdaşlaşma dalgası arasında.

Osmanlı	I. Çağdaş.Dalgası (1920'ler)	II. İkinci Çağdaş.Dalg. (2000'ler)
Yarı-Feodal İmparatorluk	Ulus-devlet	Demokratik Devlet
Ümmet	Ulus (“imtiyazsız, sınıfsız, kaynaşmış.”)	Birey
Tebaa	Vatandaş (zorunlu)	Vatandaş (gönüllü)
Müslüman	Türk (Müslüman-Türk)	Türkiyeli

13

10. Ergenekon davası ve onunla ilgili alınacak tavır ülkenin resmi ideolojisinde nasıl bir etki yapacak ve sizin sürdürdüğünüz mücadeleye nasıl bir yansıması olacak?

Ergenekon davası, ulus-devletin silahlı kanadını tasfiye davasıdır. Türk yargısının kronik hataları olmasa, çoktan bir sürü olumlu sonucu ulaşmış olacaktık. Ama bu davaların açılabilmiş olması bile, bir zamanlar yargısız infazların ülkesi olan Türkiye’de çok anlamlı bir durumdur.

11. Bugün Türkiye’deki gençlik, kimlik bilincini ne üzerine kuruyor sizce?

Tabii ki, bütün dünyada olduğu gibi, küreselleşme bütün kimlikleri yerinden oynatmış bulunuyor. Onun için gençliğin kafası çok karışık. Onlara verilen eğitim, Müslüman-Türk kimliği yönünde. Bir kısmı Batılı gençler gibi hareket ediyor. Bir kısmı Müslüman genç gibi. Tek bir bilinç yok ki, bu da iyi bir şey. “Herkesin aynı fikirde olduğu bir yerde kamuoyu yoktur”.

Tabii, bu durum hep böyle sürmeyecek. Demokrasi ve çokkültürlülük ortak paydasında bir ortam oluşacak. Onu inşa etmeye çalışıyoruz.

12. Bugün Türkiye’de yaşayanlar elbette soykırımdan doğrudan sorumlu değil ancak inkâr politikasının mekanizmalarının bir parçası. İnkârın mekanizmaları nelerdir ve siz bunlarla nasıl mücadele ediyorsunuz?

Her şeyden önce, eğitimle mücadele ediyoruz. Tek satır yazmayan ama çok önemli diktumlar bırakan Sakallı Celal’in en önemli sözü: “Bu kadar cehalet ancak tahsille mümkündür”. Bu tahsili demokrasi ve

çokkültürlülük yönünde götürmeye çalışıyoruz. Herkese, bütün ezilmiş-dışlanmışların yanında olmak gerektiğini anlatmaya çalışıyoruz; sadece kendi türünün yanında değil. Dediğiniz gibi tabii ki Türkiye halkı yapmadı 1915 rezaletini, ama inkar politikaları o suçu bir anlamda devam ettirdi. Özür Kampanyası'yla, her türlü barışçı yöntemle bunu ilan etmeye çalışıyoruz. İnsanlar sarsılıyor, sonra uyanıyor. İnanın ki böyle oluyor. Dışarıdan nasıl görünüyor bilemem tabii.

13. Türkiye'nin komşularıyla sıfır sorun politikası sadece Arap ülkeleri ile başarılı oldu. Sizce bu politika neden Ermenistanla ilişkilerin normalleşmesinde bir sonuç vermiyor?

Bir tek Ermenistan'la başarısız oldu. Bunun bütün kabahatı yüzde yüz Türkiye'nindir. Hem Azerbaycan yüzünden, hem içerideki Türk-İslam sentezcileri (12 Eylül zihniyeti) yüzünden. İşte bu 12 Eylül zihniyeti tabularla birleşince, yıkılması epey zahmet isteyen bir çirkin bina olarak karşımıza dikiliyor. Ama yıkacağız; hiç yolu yok.

14. Türkiye'de kamuoyunun diaspora hakkındaki görüşleri çoğunlukla olumsuz. Siz, diaspora ile ilgili oluşturulan bu olumsuz kanıya ilişkin ne düşünüyorsunuz?

İnsanlar, en çok, tanımadıkları kişiler ve kavramlara alerji duyarlar. Ben de bunun bir istisnası değilim. Bundan yaklaşık sekiz yıl kadar önce diasporayı bir bütün olarak ele alıyordum. Fakat temaslarım sonucu gördüm ki bir sürü diaspora var. Sesleri en çok çıkanlar diasporanın şahinleri ama, sessiz bir çoğunluk var diyalog kurulacak ve işbirliği yapılacak. Bunu, Hrant'ın ölümü sonrasında ve Özür Kampanyası ertesinde çok açıkça gördük. Ama tabii ki hemen kucaklaşma olamayabiliyor. Biraz zaman lazım. Her iki tarafın da tarih hakkında bilgi edinmesi lazım. Tabii ki en çok da Türk tarafı öğrenmeye muhtaç.

Yalnız, diasporanın da tarih öğrenmesi lazım. Mesela ben temaslarım sırasında gördüm ki, bırakın 1918-19'daki Ermeni çete katliamlarını, ASALA'yı bilmeyen bir sürü Ermeni var. Her iki taraf da tek taraflı öğreniyor.

15. Ermenistan ile Türkiye'nin ilişkilerini normalleştirmek için attıkları adımları nasıl değerlendiriyorsunuz?

Çok iyi, fakat biraz zamana ihtiyaç var. Bu kadar ağır bir tarihsel yükten hemencecik kurtulmak çok zor. İyi niyetle devam etmek lazım. Unutmayalım: her iki tarafta da karşı tarafa düşmanlar var ve bunlar birbirlerini hiç farkında olmadan memeden besliyorlar. Özellikle, diasporanın şahin kanadı ile Türk Derin Devleti birbirlerini memeden besliyorlar farkında olmadan.

Zaman ayırıp, sorularıma cevap verdiğiniz ve bu projenin gerçekleştirilmesine katkıda bulunduğunuz için şimdiden teşekkür ederim.

Saygılarımla,

Salpy Kasbarian